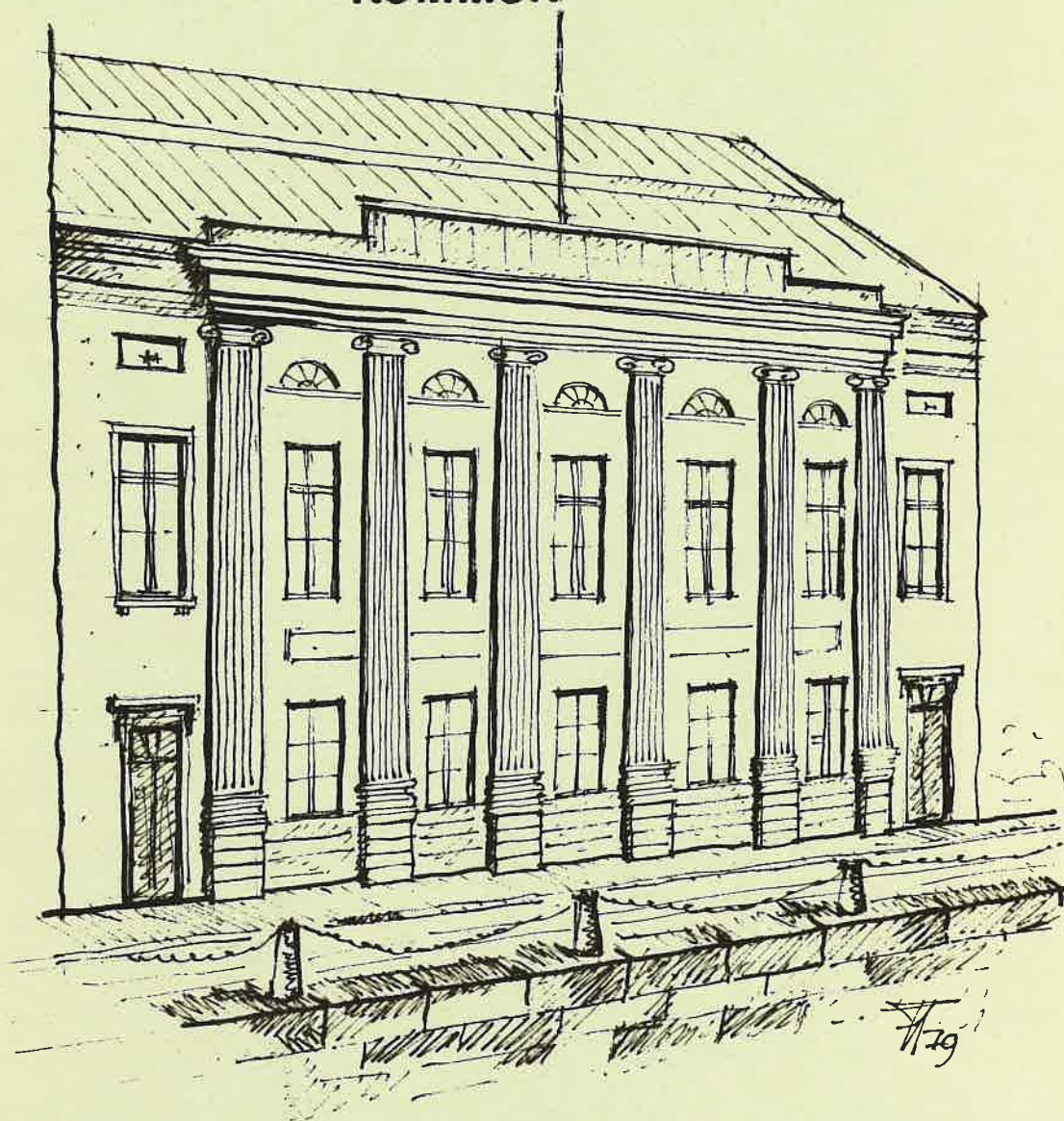

S. HAMNGATAN

31

15 KV FRIMURAREN TOMT NR 4
GÖTEBORGS
KOMMUN

KULTURHISTORISK DOKUMENTATION INFÖR
BYGGNADSMINNESFÖRKLARING NR. 8

LÄNSSTYRELSEN i GÖTEBORGS och BOHUS LÄN 1981

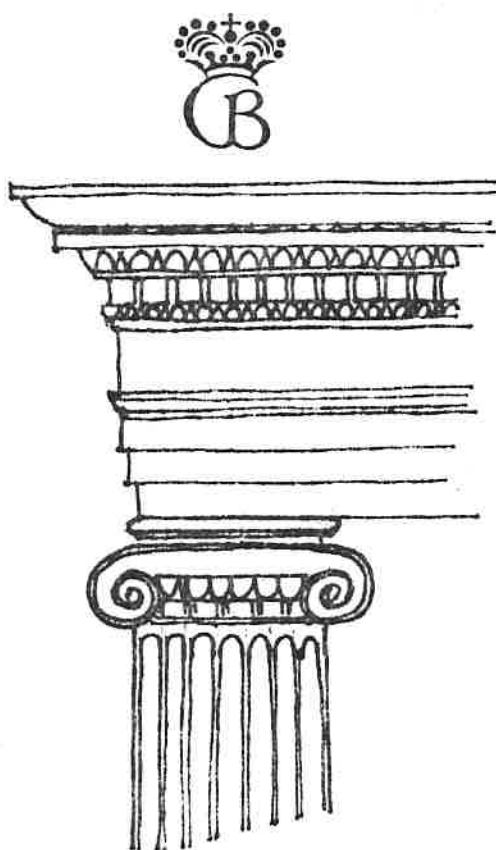
GÖTEBORGS STADSMUSEI
BIBLIOTEK

KM V N

inom Valgaväx

15 KV FRIMURAREN TOMT NR 4
GÖTEBORGS
KOMMUN
S.HAMNGATAN 31

GÖTEBORGS FRIMURARE-
SAMHÄLLES ORDENSHUS

**KULTURHISTORISK DOKUMENTATION
INFÖR BYGGNADSMINNESFÖRKLARING**

Tryck: Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1981 500 ex

Foto: Tor Hermond och Lars-Erik Hammar.

Omslagsvignetten är tecknad av Tor Hermond

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid
Förord	1
Inledning	2
<u>Historik</u>	
Tillkomst historia	3
Förändringar	4
Nuläge	5
<u>Beskrivning av byggnaden</u>	
Exteriör och form	6
Interiör	7 - 11
Rumsbeskrivning	12 - 16
Exteriörfoto	17 - 20
Interiörfoto	21 - 26
<u>Kulturhistorisk bedömning</u>	27
Källmaterial och litteraturförteckning	28

FÖRORD

Föreliggande rapport utgör underlagsmaterial för byggnadsminnesförklaring av S Hamngatan 31 i 15 Kv Frimuraren nr 4 inom Vallgraven i Göteborg.

Materialet är framtaget hos länsantikvarien vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län i samråd med Göteborgs historiska museum.

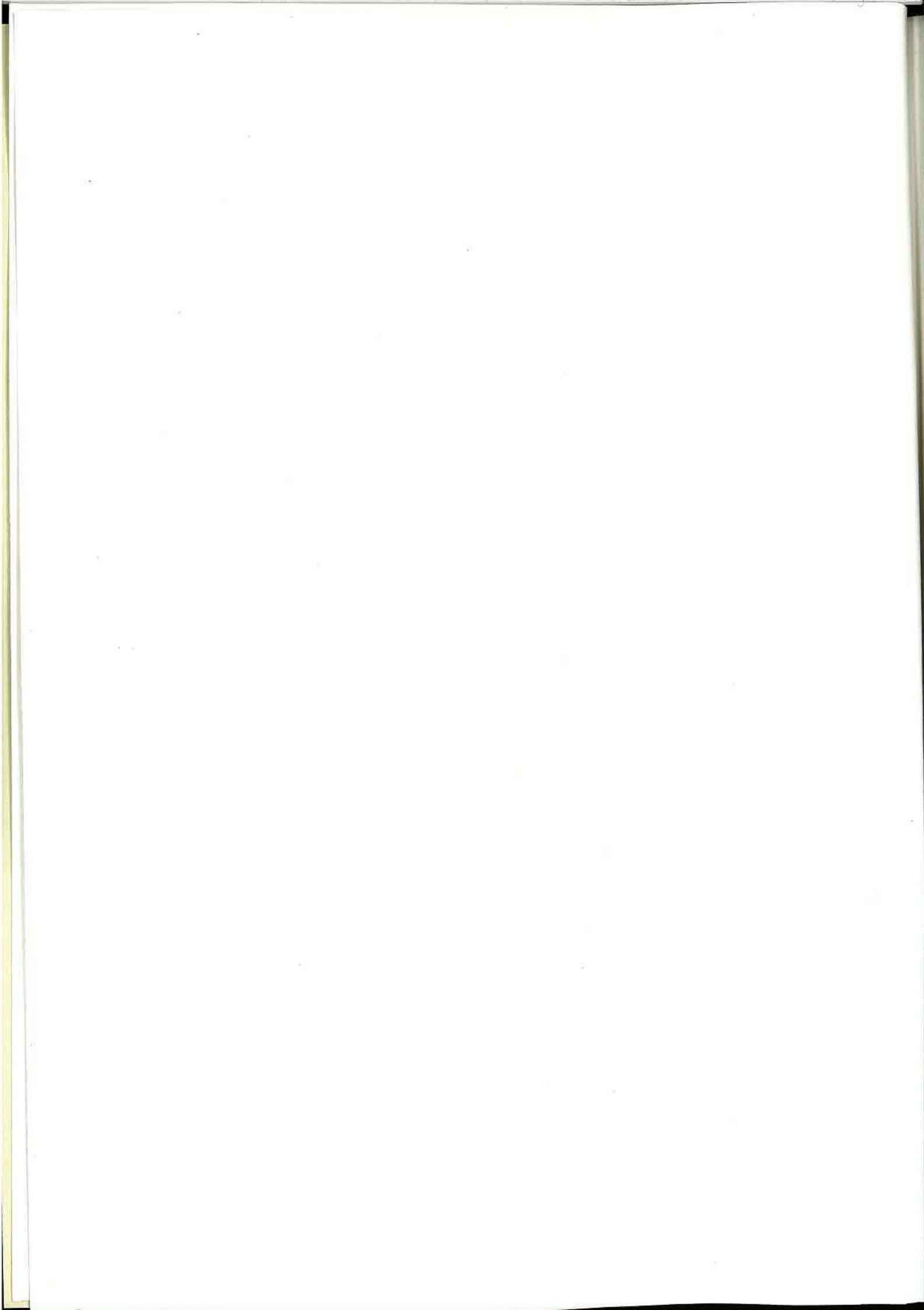
Vid fältarbetet har tyngdpunkten lagts vid fotodokumentation och beskrivning av såväl exteriör som interiör. Komplettering av skissritningar över planer och fasader har skett. Förutom erhållet bildmaterial från Frimurarlogens arkiv och egen svart/vit fotografering har en kompletterande dokumentation skett med diafilm i färg.

Materialet finns arkiverat hos länsstyrelsen i Göteborg.

För dokumentationen och sammanställningen av rapporten, vilken genomfördes i mars-april 1979, svarar Tor Hermond och Lars-Erik Hammar.

Göteborg i mars 1981

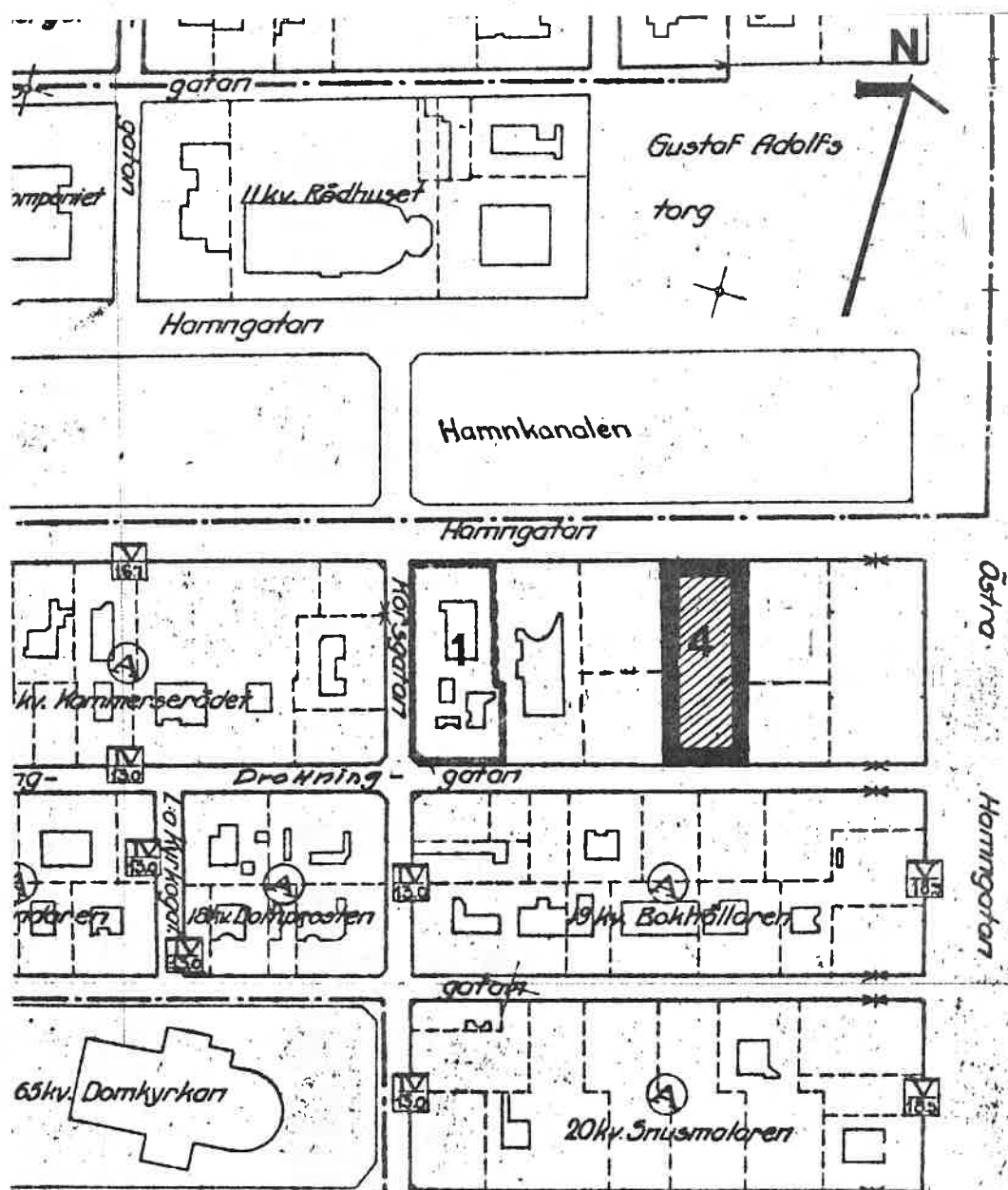
Hans Andersson

INLEDNING

Byggnaden ligger inom Kv Frimuraren i stadsdelen Inom Vallgraven, med adress S Hamngatan 31.

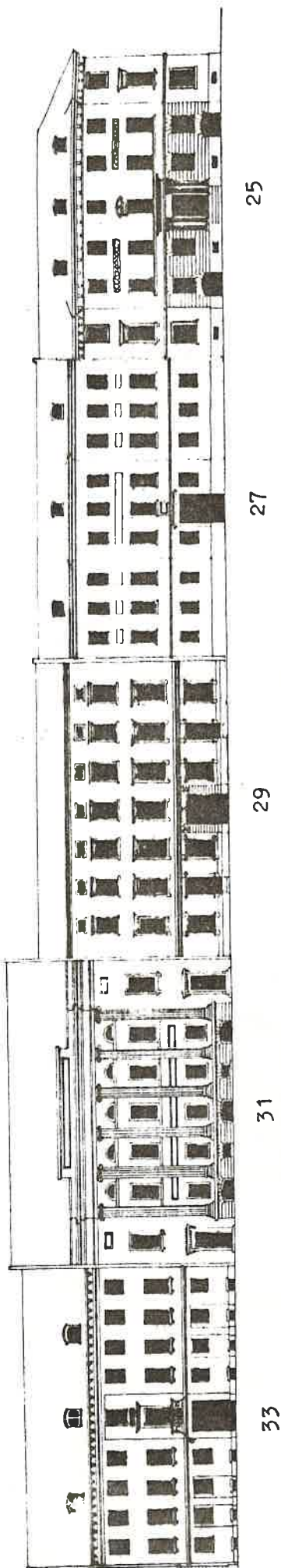
Byggnaden sträcker sig rakt igenom kvarteret till Drottninggatan. Inom kvarteren vid Hamnkanalen finns i dag dels äldre stenhus dels nyare byggnader för bank-, kontor- och affärsverksamhet. S Hamngatan fick sitt utseende vid början på 1800-talet med sin lugna och regelmässiga bebyggelse präglad av dåvarande stadsarkitekten Carl Wilhelm Carlberg.

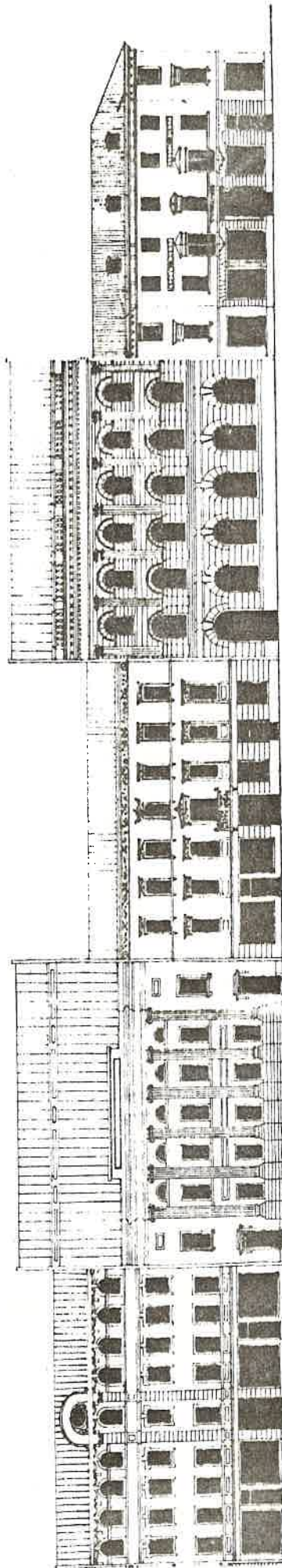
Del av stadsplan i skala 1:2000

VÄSTRA HAMNGATAN 33-25

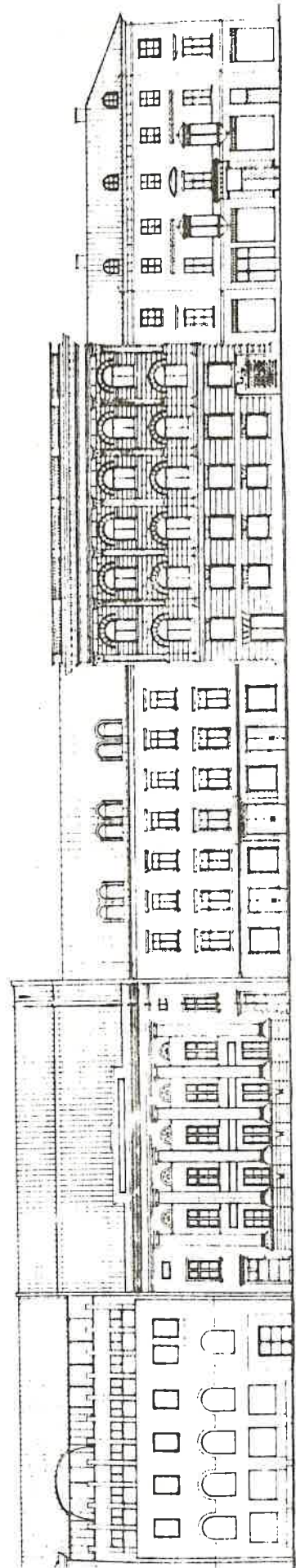
~1820

~1920

1980

Sammanställning av ritningarna som bland annat visar att det numera endast är Frimurarlogen (nr 31) och hörnhuset mot Korsgatan (nr 25) som är från 1820-talet, Alla övriga byggnader är ersatta med nya.

HISTORIK

Tillkomstshistoria

Redan på Göteborgs första "stadsplaner" återfinnes Kv Frimuraren eller som det då hette 5 och 4 roten nr 22, 23 och 114.

Bebyggelsen började att växa fram längs Hamngatan och Holländaregatan redan i slutet av 1600-talet.

Tomten gränsar nämligen i norr till Hamngatan och i söder till Drottninggatan (f d Holländaregatan).

1721 Redan 1721 brann mer eller mindre samtliga hus ner i hela kvarteret. Samma år återuppbyggdes 2 st sammanslagna hus (trähus i två plan med källare). Gården kallades "Borgmästaregården" efter Jacob Schütz som var borgmästare några år i Göteborg och som var ägare till gården 1759.

1802 Nästa storbrand 1802 härjade ånyo kvarteret. Frimurar-samhällets ordensbyggnad som då låg vid Drottninggatan eldhärjades och man sökte ny tomtmark för att kunna uppföra ett nytt ordenshus. Sedan 1757 drev frimurarna i Göteborg ett barnhus som var beläget vid Magasinsgatan. Man ville skaffa ny tomtmark för både ett nytt ordenshus och barnhus. Den 11 augusti 1803 beslöts att inköpa två tomter vid S Hamngatan respektive Drottninggatan. Barnhuset vid Magasinsgatan eldhärjades 1804. Under tiden hade ett nytt barnhus börjat byggas vid Drottninggatan. År 1805 stod barnhusbyggnaden färdig.

Det var dåvarande kaptenen vid fortifikationen Justus Weinberg som ritade barnhuset. Själva logebyggnaden som skulle ligga längs Hamngatan hade även den ritats av Weinberg men blev ej godkänd av hertig Carl av Södermanland, sedermera Carl XIII,

frimurarlogens högste beskyddare. Efter diverse kompromisser och under ledning av den danske inflyttade arkitekten och byggmästaren Michael Bälkow började loge-
 1804- byggnaden uppföras under åren 1804 till 1807. Bälkow
 1807 (Bälchow) var såväl byggmästare som arkitekt under byggnadstiden.

Speciellt anmärkningsvärd var pelarsalen i våningsplan 1 trappa som sträcker sig i två fulla plan. Denna sal blev dekorerad med en plafondmålning av Louis Jean Desprez. Målningen var från början avsedd att utföras för Gunnebo slott men blev där ej godkänd av John Hall d.ä:s hustru. Över salens ingångsdörrar utförde italienaren Gioacchino Frulli reliefer med antika motiv. Även denna konstnär var verksam på Gunnebo.

I bottenplan inreddes en restaurang och i övriga delar
 1820 ordenslokaler. År 1820 den 29 mars brann ånyo kvarteret delvis ner. Skadorna blev ganska omfattande.

Återuppbyggnadsarbetet började omedelbart under ledning
 1821 av majoren Justus Fredrik Weinberg. Redan år 1821 kunde logerna sammanträda i andra och nedersta våningsplanen.

Pelarsalen med plafondmålningen skadades rätt svårt men reparerades av någon av Desprez elever.

Förändringar

Under 1870-80-talet inreddes östra flygeln och olika sällskapsrum. Under en period från slutet av 1800-talet till 1916 diskuterades diverse om- och tillbyggnader av
 1831 fastigheten. Redan 1831 flyttade Barnhuset och lokalerna mot Drottninggatan uthyrdes till Göteborgs Sparbank. 1889 flyttade Sparbanken och lokalerna, som formellt ägdes av Barnhuset, såldes till Frimurarsamhället. Slutligen blev man ense om att ett ombyggnadsförslag som upprättats av arkitekt Ernst Torulf skulle komma till utförande.

1918 Byggnadsarbetena blev färdiga 1918 i november.

En helt ny fasad mot Drottninggatan och ett återställande av den klassiska fasaden mot Hamngatan blev verklighet. Invändigt skedde en mängd ombyggnader och en rad nya ordenssalar inreddes.

Restaurangen "Bakfickan" mot Drottninggatan slopades och huvudrestaurangen moderniserades.

Under årens lopp har ytterligare moderniseringar ägt rum såsom ventilation, värme och el.

Nuläge

1979 Numera hyr restaurangbolaget Golden Days bottenplan och driver sin verksamhet i s k engelsk stil. För övrigt är fastigheten fullt inredd med olika logelokaler för Göteborgs Frimuraresamhälle.

Fasad mot norr år 1981, foto TH.

BESKRIVNING AV BYGGNADEN

Exteriör och form.

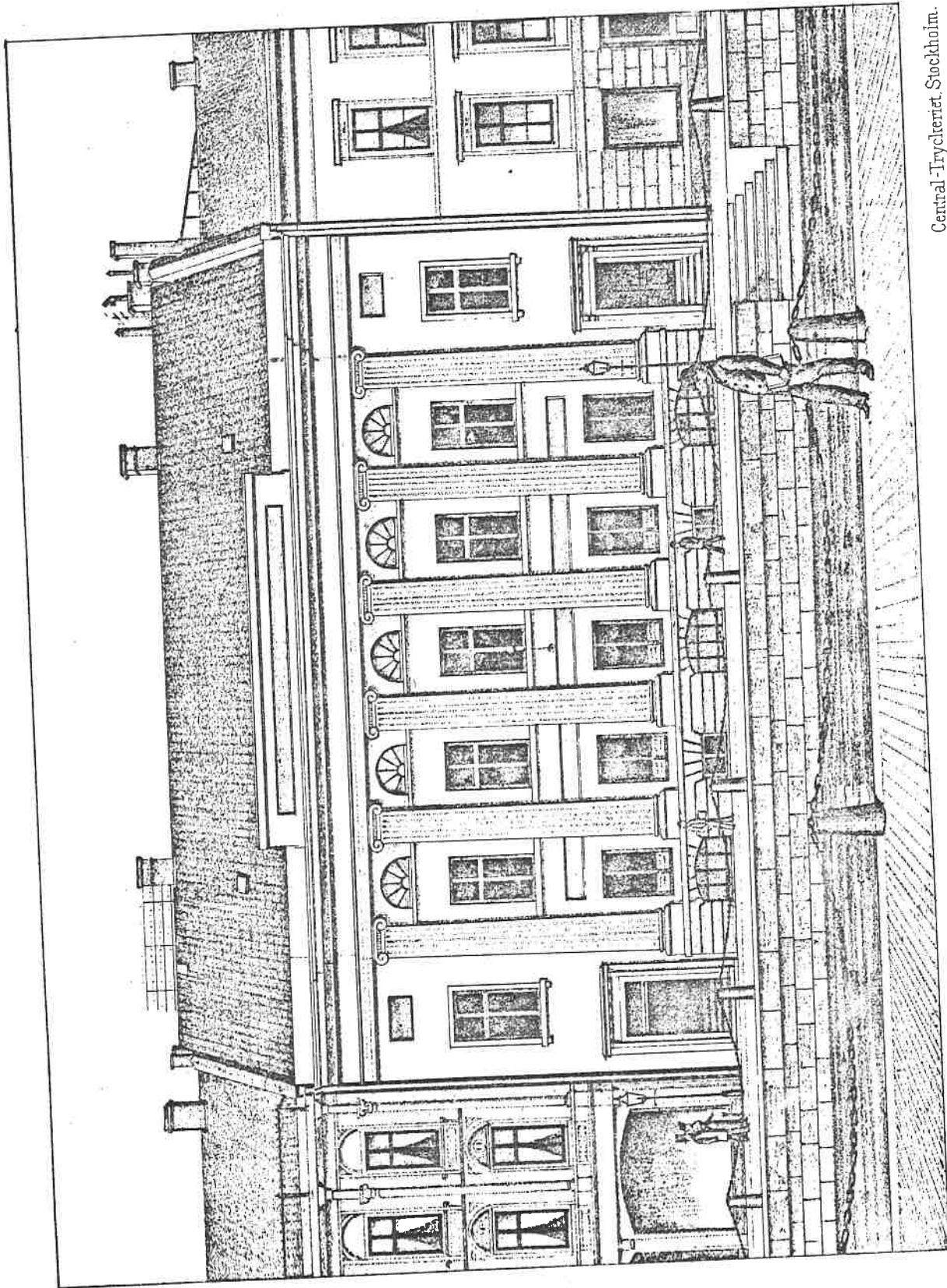
Byggnaden sträcker sig rakt igenom kvarteret och har fasader mot S Hamngatan och Drottninggatan. Gården är överbyggd.

Huvudfasaden mot S Hamngatan är uppförd i nyklassisk stil strax efter branden 1802. Denna är strikt symetriskt uppbyggd med tre våningsplan. Fem genomgående joniska pilastrar av natursten avslutas med en arkitrav. Denna arkitrav som vilar direkt på kapitälerna som vilar på frisen. Gesimsen ovanför frisen prydes i mitten med en attika, ett rektangelformat fasadparti.

Entréer från gatan leder direkt till restaurangen och logelokalerna. Tidigare ingångar till källare blev borttagna vid sista ombyggnaden 1918. Entredörrarna är utförda i ek.

Fönstren är förseöda med enkla omramningar av slätputs och brunmålade. Fasaden är f ö slätputsad och målad i en ljusgrå färgton mellan pilastrarna som är av natursten. Dessa har troligen också varit målade.

Fasaden mot Drottninggatan kom till vid sista ombyggnaden 1918. Denna är utförd i den speciella nationalromantiska stil som var förhärskande vid tiden för första världskriget. Den i fält indelta fasaden, sträcker sig från den rustika bottenvåningen till ett listverk utefter takfoten. Ovan detta listverk befinner sig en attikavåning. Taket är försett med 5 stycken takkupor. Den slätputsade delen av fasaden är hållen i en gul färgton och den rustika nedre delen i en grå färgton.

P. B. Eklunds förlag.

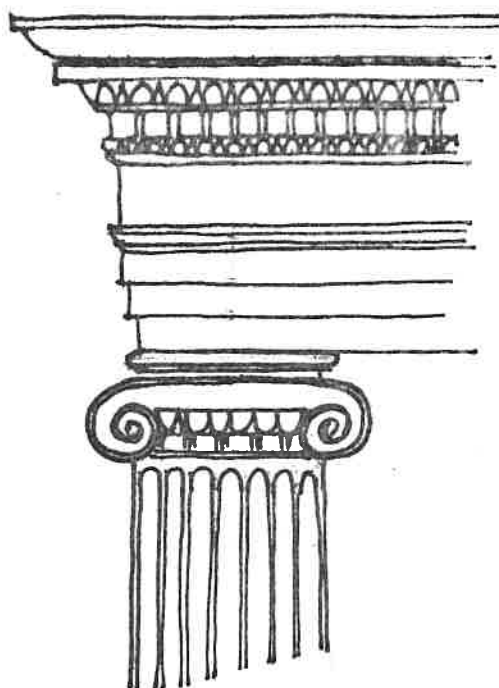
LOSEBYGGENADEN I GÖTEBORGS.

Fig 1

Central-tryckeriet, Stockholm.

15 KV FRIMURAREN TOMT 4 GÖTEBORGS KOMMUN

KORNISCH
O. GESIMS
FRIS
ARKITRAV

SIMA, RÄNNLIST.
LÖGSTAV
TÄNDSNITT
LÖGSTAV

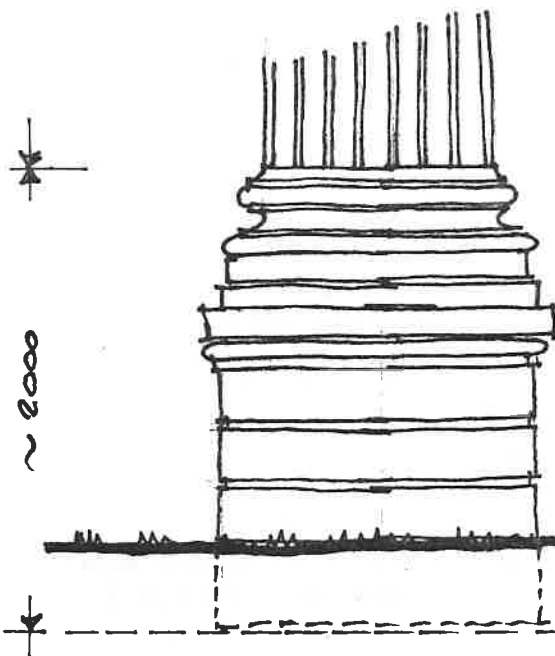
BAND

KAPITÄL

~ 6000

JONISK
PILASTER VID
FASAD MOT NORR
S. HAMNGATAN.

MATERIAL = SANDSTEN
ANTAL = 6 ST.

SKALA
3CM = 1METER

BAS

PLINT

NUVÄRANDE
GRNGBANA

TIDIGARE MARKHÖJD.

Fig 2.

GÖTEBORG 1979.3.1
H.

Fönstren som är placerade i väggfälten är delvis försedda med listverk och omramning.

Taket är beklätt med kopparplåt.

Stommen är av tegel och putsad.

Interiör

Det finns en målande beskrivning av interiören i Cederblads bok om Göteborg från 1884. Vissa angivna föremål har numera bytt plats, så till exempel de stora porträtten av Carl XIII och Oscar II. Intressant är också angivandet av vem som avbildats på medaljongerna i pelarsalen.

På undra botten är Frimurarelogens restauration och kafé, en bland stadens mest frekventerade restauranter.

Halfvägs på trappan till andra våningen häjdas vi af väl tillbommade järndörrar. Vi ringa emellertid dristeligen på, och som ordenssalarne ej för tillfället äro ordnade till någon särskild loge, få vi taga dem i skärskådande. Efter att ha passerat ett kapprum, komma vi genom en med tunga draperier behängd dörr in i ett mattbelagdt större förmak, dekoreradt i gult och brunt samt försedt med möbler, som ha öfverdrag i blått. Här se vi ett mycket stort porträtt af Carl XIII i ordensdräkt, måladt af Per Kraftt d.y.^x) och infattadt i en ram, på hvars nedre del står: "Af Carl XIV Johan till Göta Prov. loge 1825". I samma rum hänga två andra större porträtter i olja, återgifvande dragen af tvänne ordens dignitärer, nämligen: Per Dubb (1801-1834) och Claes S. Virgin (1845-1858). Dubbs porträtt är måladt af förenämnde Kraftt och Virgins af professor Geskil Saloman. Slutligen finna vi här ett mindre porträtt af öfverinspektör H.H.Sorbon, till frimurare-samhället skänkt af doktor Osc.Dickson, äfvensom en medaljongbild af nuvarande provincialmästaren doktor Charles Dickson, modellerad af skulptören S.Andersson.

2) Enligt senare uppgifter är ansiktet målat av von Breda år 1814 och resten är målat av Johan Henrik Sjöholm i Stockholm år 1825.

Till höger om ingången till detta förmak ligger den stora pelarsalen, en utmärkt vacker sal, som förtjänar ses. Den upptager på ett mindre, med ett fönster försedt rum när, hela husets längd åt gatan. Väggarne äro af hvit stuck med blå ådringar. De äro indelade i fält, hvilkas bårder äro hållne i gult och brunt. Hvarje fält är dessutom afskildt från det nästa af hvita joniska pilastrar, hvilkas entablement på ena långväggen uppbär bågar, motsvarande den andra väggens halfrunda öfverfönster. Taket är till hälften hvälft, och dess väldiga hällkål, målade i hvitt och grått, sträcker sig upp mot en stor plafond i olja. Här är Desprez mästaren. Hans verk är af fru Hall skänkt till frimuraretsamhället och var ursprungligen bestämdt att pryda Hallska egendomen Gunnebo. Konstverket föreställer Apollo i sin char, företrädd af morgonrodnaden och omgifven af blomsterkastande genier. Det är infattadt i en ram af gipsornament, som på långsidorna är korollitisk och på kortsidorna visar, bland annat, två kabalistiska T, vaktade af fyra sfinxer. Salens ena kortvägg har en musikläktare med tre arkader, framför den andra finnes en djup svart- och vitrutad estrad, hvars joniska pelare, uppbärande en långsträckt hvalfbåge, bilda ett slags chor. I dettas fond finnas tvänne nicher af röd marmor, och mellan dem är anbringadt ett af Perseus 1881 måladt porträtt af konung Oscar II i kroppsstorlek. Den stora duken framställer monarken stående, iklädd Carl XIII:s ordens riäddardrägt och serafimerbandet samt hållande ena handen mot ett bord, på hvilket ordens insignier äro placerade. Porträttet invigdes högtidligen den 6 Juni 1882.

Öfver salens samtliga dörrar finnas basreliefarbeten i gips, utgörande bilder ur frimureriets historia, och i fyra porträttmedaljonger inom den estradförsedda delen af salen se vi ordensstorheter från en svunnen tid. Dessa anses vara handlanden Johan Sahlsten,^{x)} lagmannen, just. borgmästaren Hans Hummel, kommerserådet Patrik Alströmer och kanslirådet William Chalmers.

x) Enligt senare uppgifter är det ryttmästare Jacob Sahlgren som avbildats på en av medaljongerna i stället för Johan Sahlsten.

Ännu återstår att genomvandrade tvänne salar, som jämväl göra skäligt anspråk på mer än ett flygtigt omnämnande. Dessa äro det så kallade mörka rummet och receptionssalen, hvilka genom fyra hvälfda dörrar kunna förenas till en enda, ofantligt rymmande sal och med hänsyn härtill dekorerats i samma färger: blått, gult, hvitt och guld. I receptionssalen äro väggarne ordnade i arkadform med guldstjärnor på blå grund. Äfven i denna sal finna vi i fonden en rutad estrad, hvarjämte här prunkar ett tabernakel samt där framför ett altare med ett allseende öga. Sex messingsljuskronor pryda det vackra, i ljusa färger målade taket, och kring väggarne löper en rad af lampetter, äfvenledes af messing.

Den eleganta skrud, hvari denna sal presenterar sig, vardt honom beskärd först för några få år sedan, eller efter det åtskilliga ordenssällskap, som varit frimurarnes hyresgäster, blifvit uppsagde och afflyttade. Den kallades förr, som oftast, kungasalen, med anledning däraf, att väggarne visade ett galleri af svenska regenter, framställde i bröstbilder, som imiterade bronseradt skulpturverk.

I en särskild sal med ingång från ofvannämnda kapprum äro upphängda porträtter i olja af tränne hädangångne stormän inom frimureriet, nämligen Carl XII:s riddaren och deputerade provincialmästaren med jubeldoktorn C.F. Ewert samt ordförande mästarna majoren C.H. von Siewers och kaptenen A.G. von Holten. Dessa porträtter äro utförda af den skickliga göteborgsartisten fröken Hilda Lindgren.

Till höger om ingången till detta förmak ligger den stora pelarsalen, en utmärkt vacker sal, som förtjänar ses. Den upptager på ett mindre, med ett fönster försedt rum när, hela husets längd åt gatan. Väggarne äro af hvit stuck med blå ädringar. De äro indelade i fält, hvilkas bårder äro hållne i gult och brunt. Hvarje fält är dessutom afskildt från det nästa af hvita joniska pilastrar, hvilkas entablement på ena långväggen uppbär bågar, motsvarande den andra väggens halfrunda öfverfönster. Taket är till hälften hvälft, och dess väldiga hålkål, målad i hvitt och grått, sträcker sig upp mot en stor plafond i olja. Här är Desprez mästaren. Hans verk är af fru Hall skänkt till frimuraresamhället och var ursprungligen bestämdt att pryda Hallska egendomen Gunnebo. Konstverket föreställer Apollo i sin char, företrädd af morgonrodnaden och omgifven af blomsterkastande genier. Det är infattadt i en ram af gipsornament, som på långsidorna är korollitisk och på kortsidorna visar, bland annat, två kabalistiska T, vaktade af fyra sfinxer. Salens ena kortvägg har en musikläktare med tre arkader, framför den andra finnes en djup svart- och vitrutad estrad, hvars joniska pelare, uppbärande en långsträckt hvalfbåge, bilda ett slags chor. I dettas fond finnas tvänne nicher af röd marmor, och mellan dem är anbringadt ett af Perseus 1881 måladt porträtt af konung Oscar II i kroppsstorlek. Den stora duken framställer monarken stående, iklädd Carl XIII:s ordens riädardrägt och serafimerbandet samt hållande ena handen mot ett bord, på hvilket ordens insignier äro placerade. Porträttet invigdes högtidligen den 6 Juni 1882.

Öfver salens samtliga dörrar finnas basreliefarbeten i gips, utgörande bilder ur frimureriets historia, och i fyra porträttmedaljonger inom den estradförsedda delen af salen se vi ordensstorheter från en svunnen tid. Dessa anses vara handlanden Johan Sahlsten,^{x)} lagmannen, just. borgmästaren Hans Hummel, kommerserådet Patrik Alströmer och kanslirådet William Chalmers.

x) Enligt senare uppgifter är det ryttmästare Jacob Sahlgren som avbildats på en av medaljongerna i stället för Johan Sahlsten.

Ännu återstår att genomvandra tvänne salar, som jämväl göra skäligt anspråk på mer än ett flygtigt ommämande. Dessa äro det så kallade mörka rummet och receptionssalen, hvilka genom fyra hvälfda dörrar kunna förenas till en enda, ofantligt rymmande sal och med hänsyn härtill dekorerats i samma färger: blått, gult, hvitt och guld. I receptionssalen äro väggarne ordnade i arkadform med guldstjärnor på blå grund. Äfven i denna sal finna vi i fonden en rutad estrad, hvarjämte här prunkar ett tabernakel samt där framför ett altare med ett allseende öga. Sex messingsljuskronor pryda det vackra, i ljusa färger målade taket, och kring väggarne löper en rad af lampetter, äfvenledes af messing.

Den eleganta skrud, hvari denna sal presenterar sig, vardt honom beskärd först för några få år sedan, eller efter det åtskilliga ordenssällskap, som varit frimurarnes hyresgäster, blifvit uppsagde och afflyttade. Den kallades förr, som oftast, kungasalen, med anledning däraf, att väggarne visade ett galleri af svenska regenter, framställde i bröstbilder, som imiterade bronseradt skulpturverk.

I en särskild sal med ingång från ofvannämnda kapprum äro upphängda porträtter i olja af tränne hädangångne stormän inom frimureriet, nämligen Carl XII:s riddaren och deputerade provincialmästaren med jubeldoktorn C.F. Ewert samt ordförande mästarne majoren C.H. von Siewers och kaptenen A.G. von Holten. Dessa porträtter äro utförda af den skickliga göteborgsartisten fröken Hilda Lindgren.

Till höger om ingången till detta förmak ligger den stora pelarsalen, en utmärkt vacker sal, som förtjänar ses. Den upptager på ett mindre, med ett fönster försedt rum när, hela husets längd åt gatan. Väggarne äro af hvit stuck med blå ådringar. De äro indelade i fält, hvilkas bårder äro hållne i gult och brunt. Hvarje fält är dessutom afskildt från det nästa af hvita joniska pilastrar, hvilkas entablement på ena långväggen uppbär bågar, motsvarande den andra väggens halfrunda öfverfönster. Taket är till hälften hvälft, och dess väldiga hålkül, målad i hvitt och grött, sträcker sig upp mot en stor plafond i olja. Här är Desprez mästaren. Hans verk är af fru Hall skänkt till frimurare samhället och var ursprungligen bestämdt att pryda Hallska egendomen Gunnebo. Konstverket föreställer Apollo i sin char, företrädd af morgonrodnaden och omgifven af blomsterkastande genier. Det är infattadt i en ram af gipsornament, som på långsidorna är korollitisk och på kortsidorna visar, bland annat, två kabalistiska T, vaktade af fyra sfinxer. Salens ena kortvägg har en musikäktare med tre arkader, framför den andra finnes en djup svart- och vitrutad estrad, hvars joniska pelare, uppbärande en långsträckt hvalfbåge, bilda ett slags chor. I dettas fond finnas tvänne nicher af röd marmor, och mellan dem är anbringadt ett af Perseus 1881 måladt porträtt af konung Oscar II i kroppsstorlek. Den stora duken framställer monarken stående, iklädd Carl XIII:s ordens riiddardrägt och serafimerbandet samt hållande ena handen mot ett bord, på hvilket ordens insignier äro placerade. Porträttet invigdes högtidligen den 6 Juni 1882.

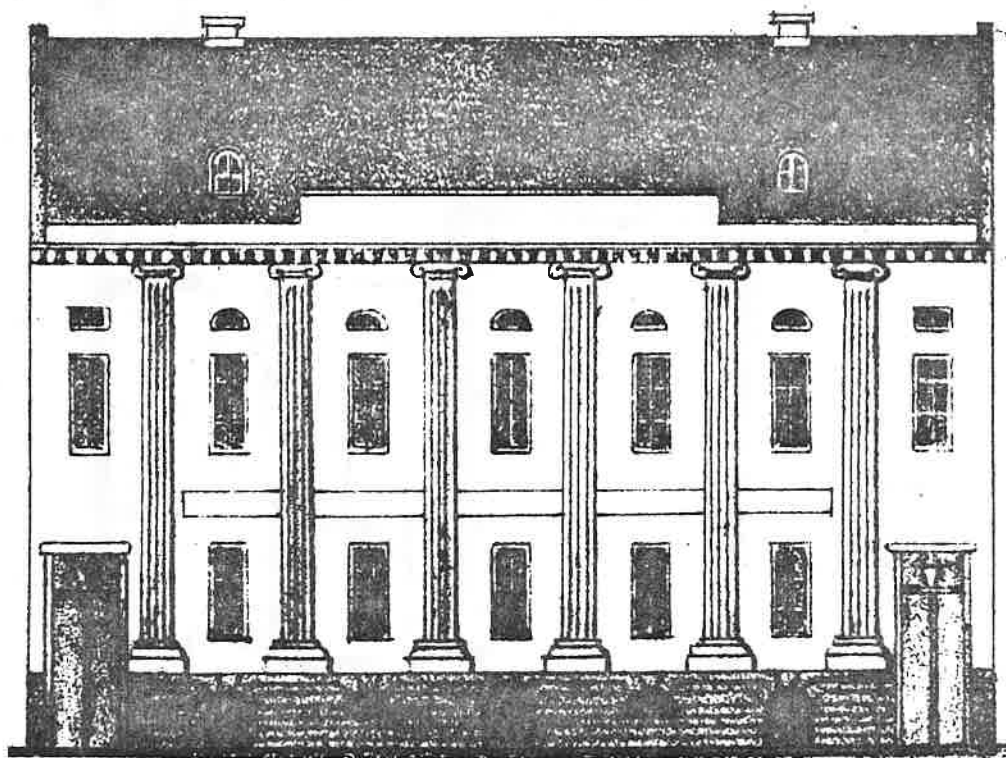
Öfver salens samtliga dörrar finnas basreliefarbeten i gips, utgörande bilder ur frimureriets historia, och i fyra porträttmedaljonger inom den estradförsedda delen af salen se vi ordensstorheter från en svunnen tid. Dessa anses vara handlanden Johan Sahlsten,^{x)} lagmannen, just. borgmästaren Hans Hummel, kommerserådet Patrik Alströmer och kanslirådet William Chalmers.

x) Enligt senare uppgifter är det ryttmästare Jacob Sahlgren som avbildats på en av medaljongerna i stället för Johan Sahlsten.

Ännu återstår att genomvandrade tvänne salar, som jämväl göra skäligt anspråk på mer än ett flygtigt ommämande. Dessa äro det så kallade mörka rummet och receptionssalen, hvilka genom fyra hvälfda dörrar kunna förenas till en enda, ofantligt rymmande sal och med hänsyn härtill dekorerats i samma färger: blått, gult, hvitt och guld. I receptionssalen äro väggarne ordnade i arkadform med guldstjärnor på blå grund. Äfven i denna sal finna vi i fonden en rutad estrad, hvarjämte här prunkar ett tabernakel samt där framför ett altare med ett allseende öga. Sex messingsljuskronor pryda det vackra, i ljusa färger målade taket, och kring väggarne löper en rad af lampetter, äfvenledes af messing.

Den eleganta skrud, hvari denna sal presenterar sig, vardt honom beskörd först för några få år sedan, eller efter det åtskilliga ordenssällskap, som varit frimurarnes hyresgäster, blifvit uppsagde och afflyttade. Den kallades förr, som oftast, kungasalen, med anledning däraf, att väggarne visade ett galleri af svenska regenter, framställde i bröstbilder, som imiterade bronseradt skulpturverk.

I en särskild sal med ingång från ofvannämnda kapprum äro upphängda porträtter i olja af tränne hädangångne stormän inom frimureriet, nämligen Carl XII:s riddaren och deputerade provincialmästaren med jubeldoktorn C.F. Ewert samt ordförande mästarne majoren C.H. von Siewers och kaptenen A.G. von Holten. Dessa porträtter äro utförda af den skickliga göteborgsartisten fröken Hilda Lindgren.

Ordenshuset omkr. 1840. Litografi av C. Petersen
ur "Portefeuille pittoresque de Gothenbourg"
Gumperts förlag, GHM.
Fig 2.

Ny restauranginredning 1978, av "Goldens Days".

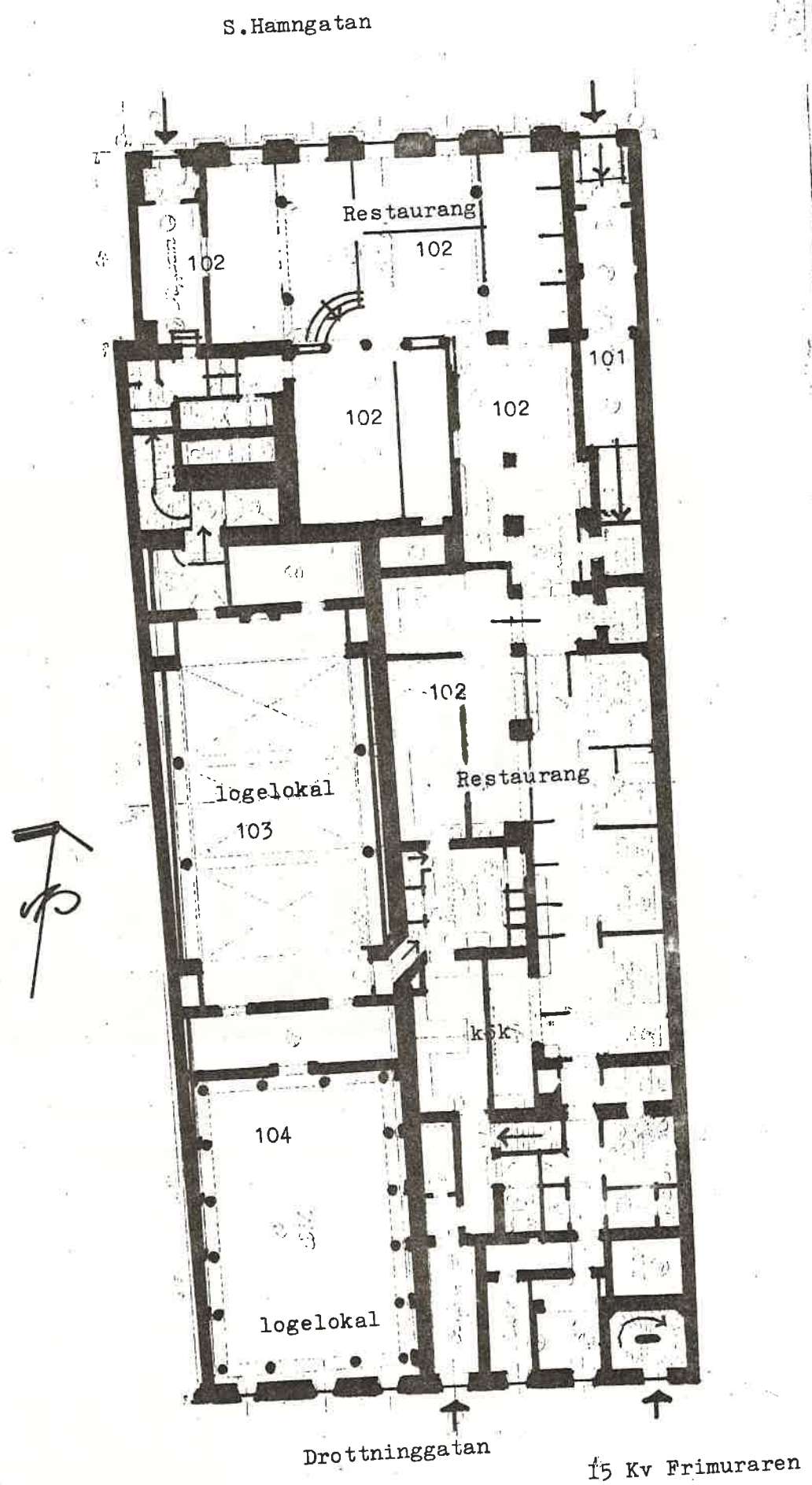

Fig 3.

15 Kv Frimuraren
Bottenplan
1:200

INTERIÖR

Stadsdel/socken: Inom Vallgraven

Film: BMF 12,13

RUMSBESKRIVNING

Blad nr: 1.

Fastighet: 15 Kv. Frimuraren nr 4.

Sign: TH

Nr	Benämning	Golv mtrl.färg	Väggar mtrl.färg	Tak mtrl.färg	Dörrar mtrl.färg	Fönster mtrl.färg	Listverk mtrl.färg	Övriga detaljer
101	<u>Bottenplan</u> Trappuppgång med entré.	kalksten , granit	sl.puts	sl.puts gråvitt	ek, målade grå samt naturf.	-	enkla hålkäl.	flacka kryssvalv
102	Restauranglokaler med köksutrymmen "Goldens Days"	helt.matta -	" -	sl.puts	-	koppl.	spec. inr	inredningen spec. i "engelsk stil" kolonner i mörk marmorstuck. inredning i spec. klassisk stil
103	Logelokaler	kalksten	"	"	-	-	"	
104	-II-							

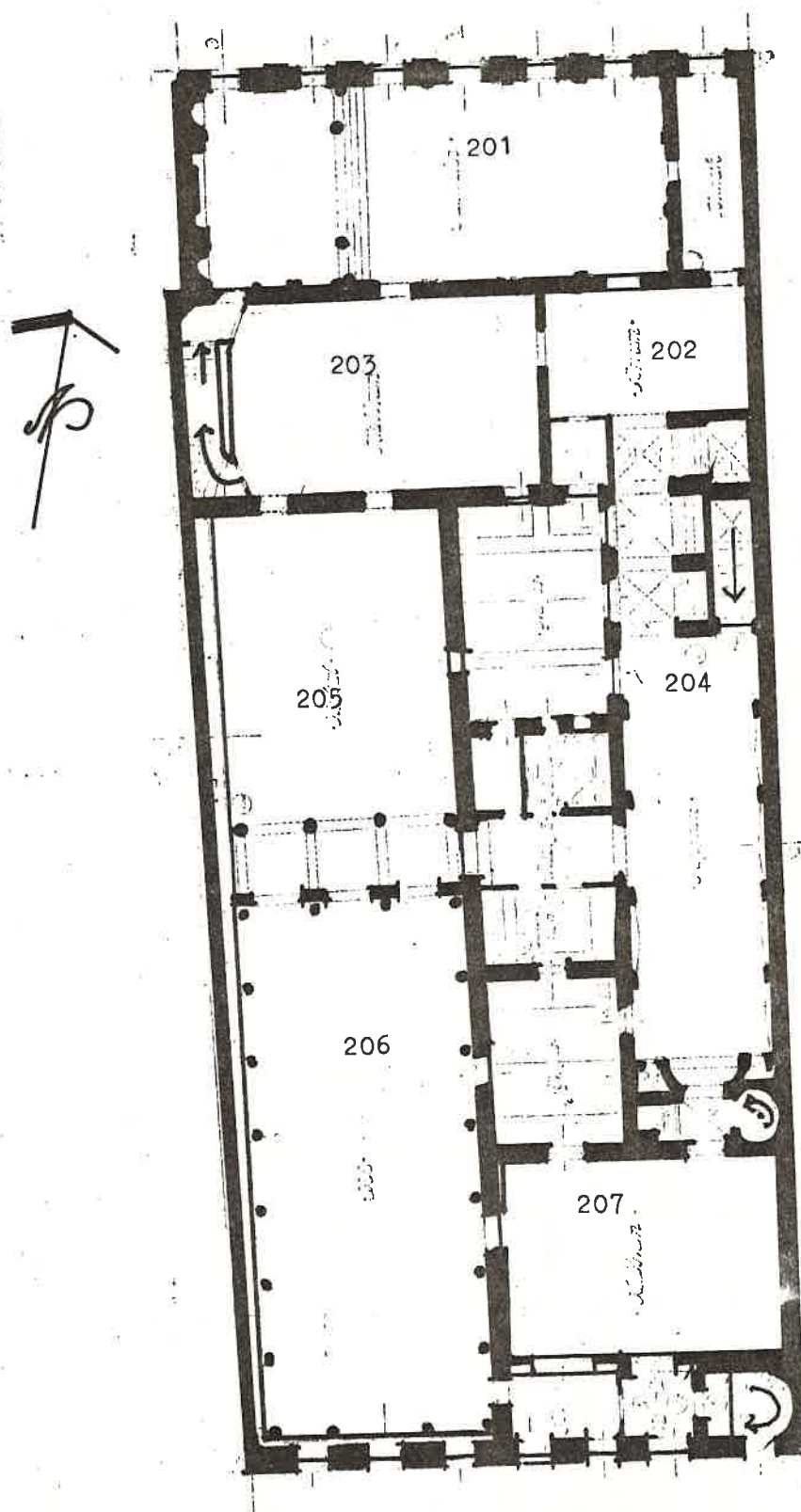

Fig 4.

KV FRIMURAREN 4.

Plan 1 trappa

Nr	Benämning	Golv mtrl.färg	Väggar mtrl.färg	Tak mtrl.färg	Dörrar mtrl.färg	Fönster mtrl.färg	Listverk mtrl.färg	Övriga detaljer
	<u>Plan 1 trappa</u>							
200	Trapphus	kalksten	sl.puts	sl.puts	ek, målade	-	enkla	flacka kryssvalv. kolonner i marmorstu
201	Stora pelarsalen med förmak	parkett podium med svart/vita hårdgummipil	stuck	stuck plafondm. av Desprez	spegeldörr med överst. reliefer G.Frulli	enkla, med fönster- luckor	klassiskt joniskt med hålkäl	väggfält med pilaste , medaljonger Carl XIII porträtt av C.J.Breda porträtt: O.M. S:t Andreas logen porträtt av Oscar II m.fl.
202	Förrum	parkett i mönster	sl.puts	sl.puts	spegeldörr	-	kassettak	
203	Klubberum	"	"	"	"	-	klassisk	
204	Tambur och kapprum	kalksten	"	"	"	-	kassettak	väggarna indelade i fält mellan pilastr.
205	Matsal	parkett	" väggfält	" + stuck	"	-	stor hålkäl	" "
206	Logesal (Johannessalen)	"	"	"	"	-	listverk i stuck	kolonner i marmor- stuck. taket med stuckdek.
207	Klubberum	"	sl.puts	sl. puts	"	-	-	

BYGGNADSDOKUMENTATION O-län

INTERIÖR

RUMSBESKRIVNING

Blad nr: 3.

Kommun: Göteborg

Datum: 28/2-79

Stadsdel/socken: Inom Vallgraven

Film: BMF 12,13

Fastighet: 15 Kv. Primuraren nr 4.

Sign: TH

Nr	Benämning	Golv mtrl.färg	Väggar mtrl.färg	Tak mtrl.färg	Dörrar mtrl.färg	Fönster mtrl.färg	Listverk mtrl.färg	Övriga detaljer
300	<u>Plan 2 trappor</u> Logelokaler samt bibliotek, sekr.museum, läktare m.m.							Kapitelsalen, S:t Andreas salen utförda i nyklassisk stil med stuckdek. delvis inredda i samband med ombyggn. 1915-1918
400	Logelokaler övre delar samt förvaringsrum m.m.							

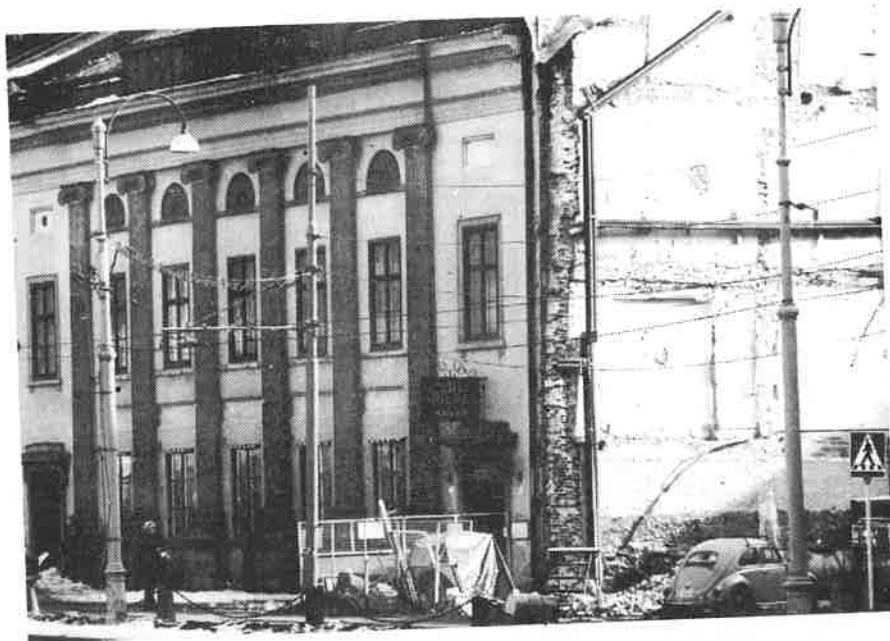
Fasad mot S. Hamngatan

Fig 5. mars 1979

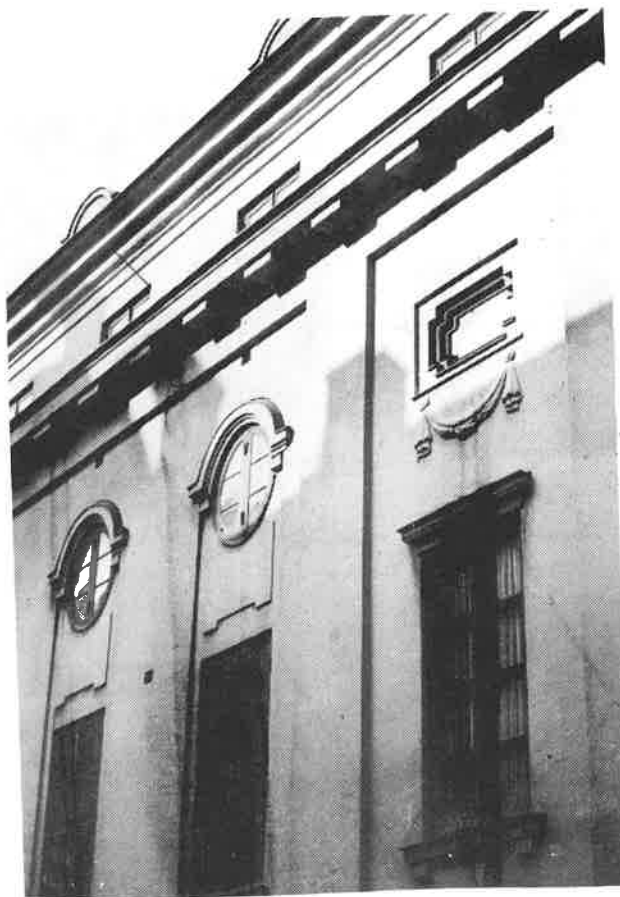

Fasaddetalj visande joniskt pilasterkapitel.

Fig 6.

Fasaden mot Södra Hamngatan mars 1979
rivningen av huset nr 29 pågår
Fig 7.

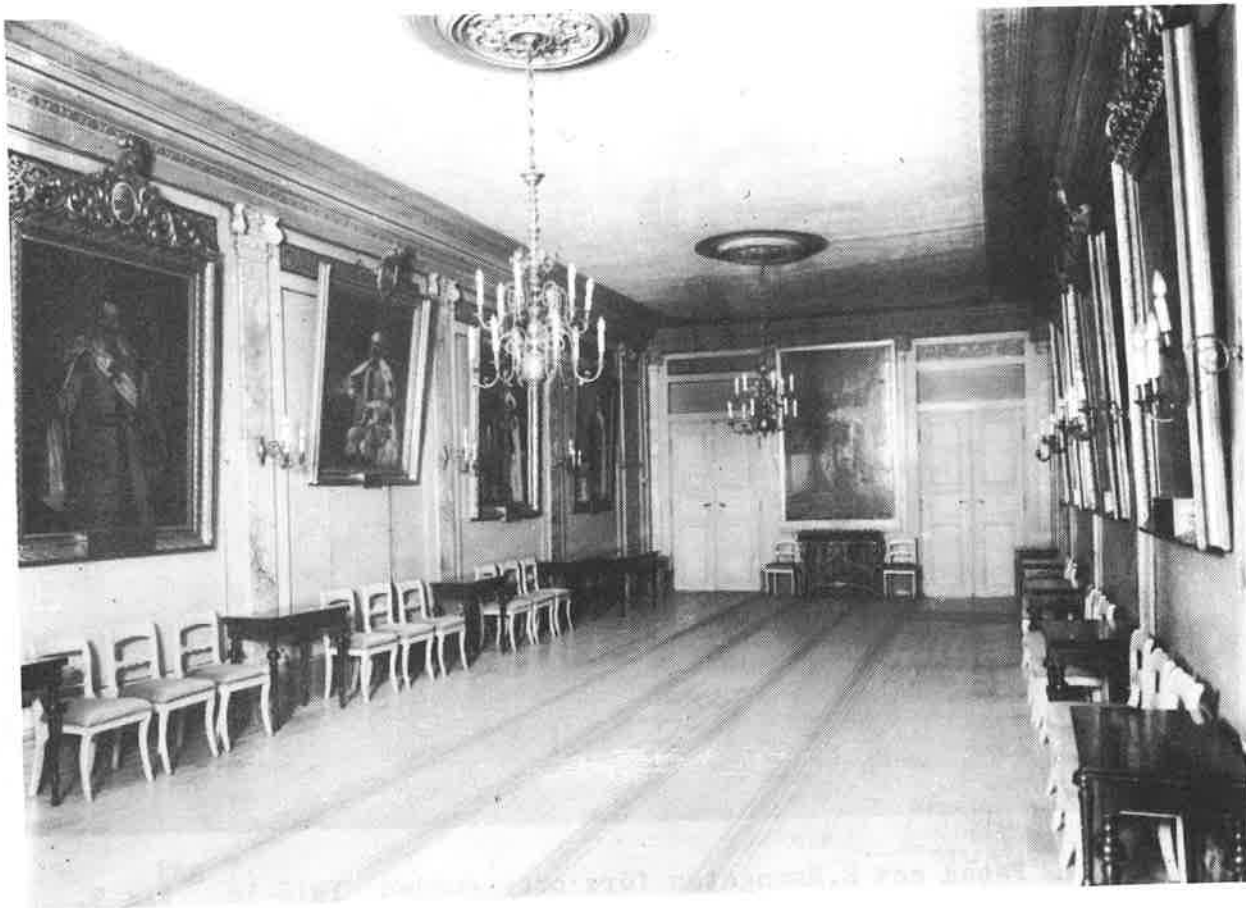
Del av fasad mot Drottninggatan
Fig 8.

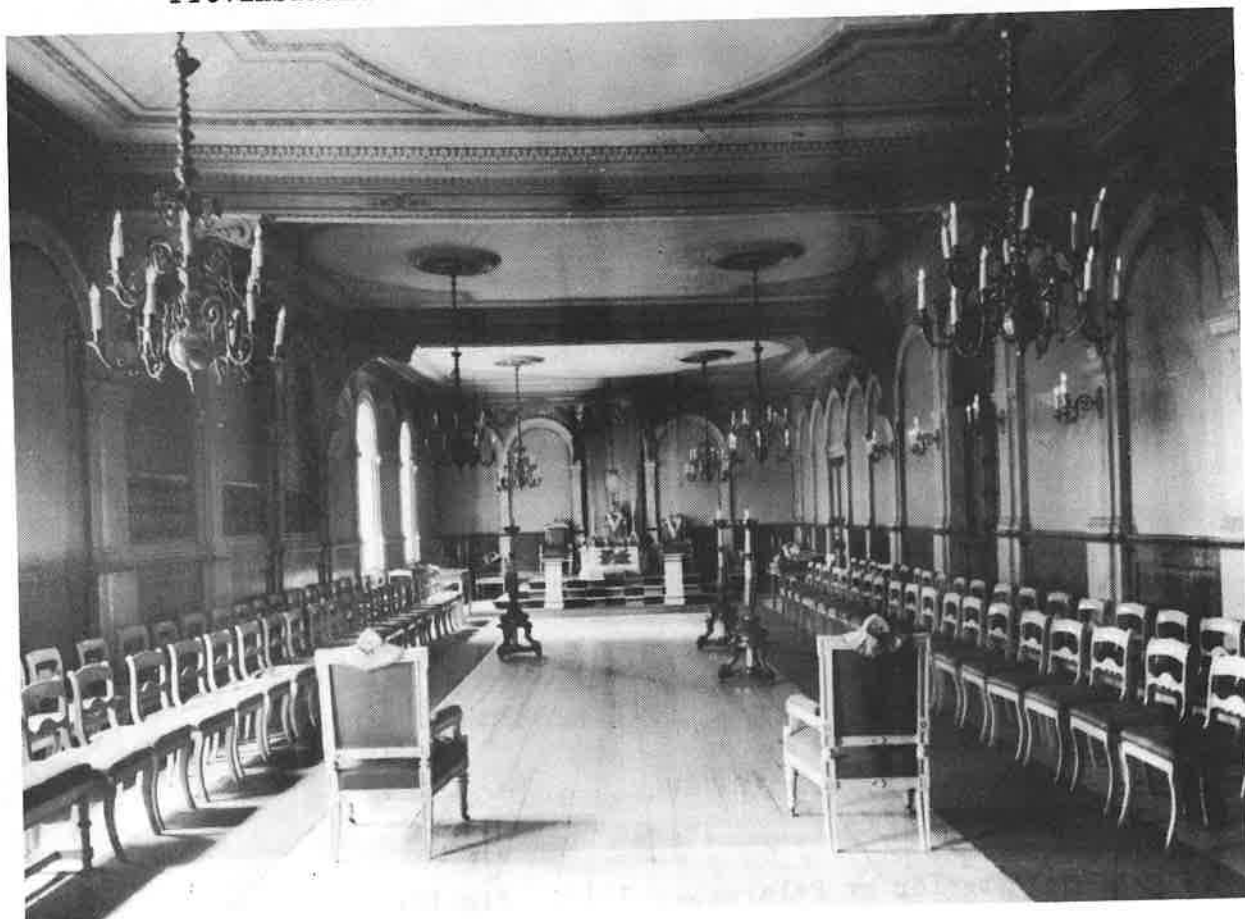
Fasad mot S.Hamngatan före ombyggnaden 1916-18 Fig 9.

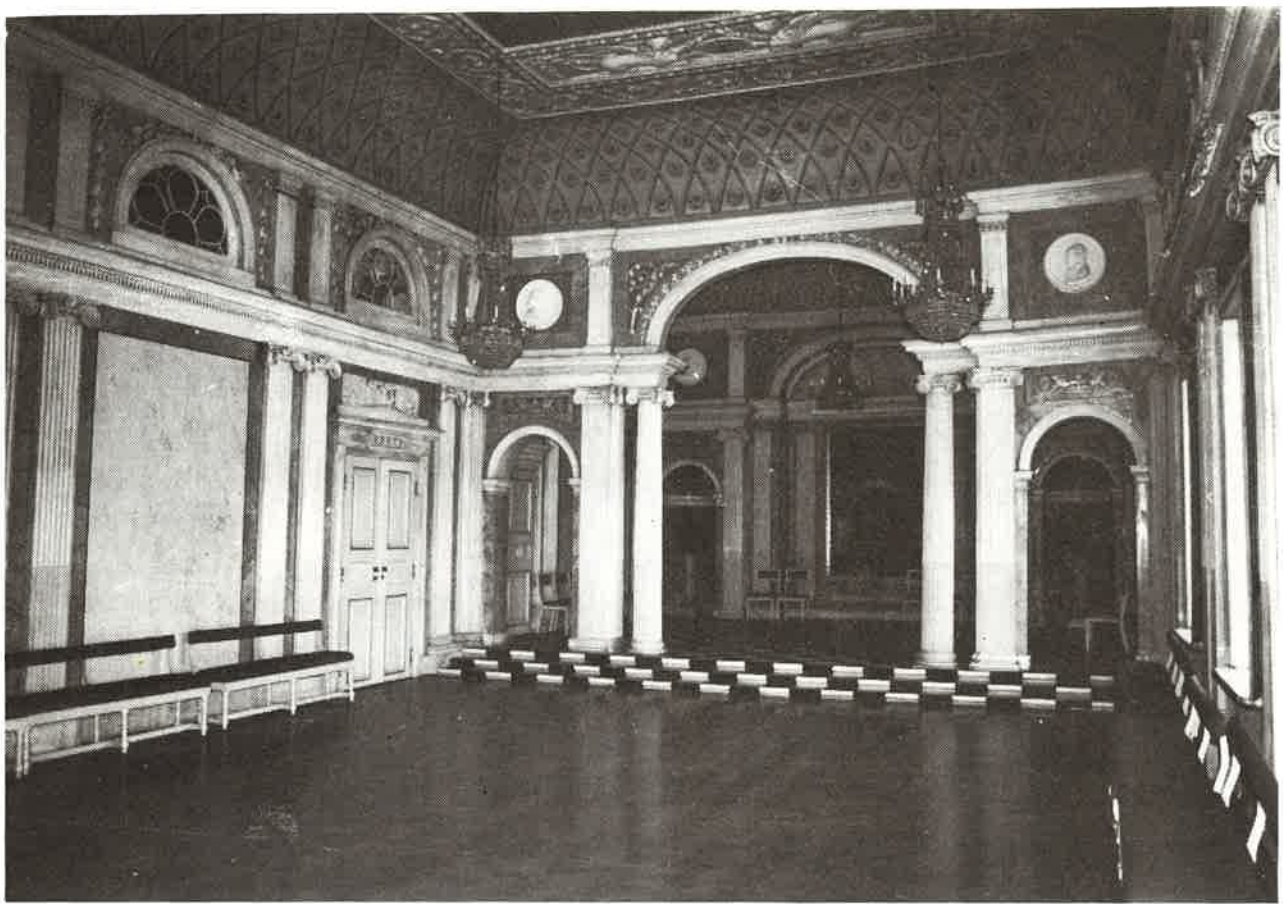
Interiör av Pelarsalen 1910 Fig 10.

Provinsialmästaresalen 1910 Fig 11.

Johannessalen 1910 Fig 12.

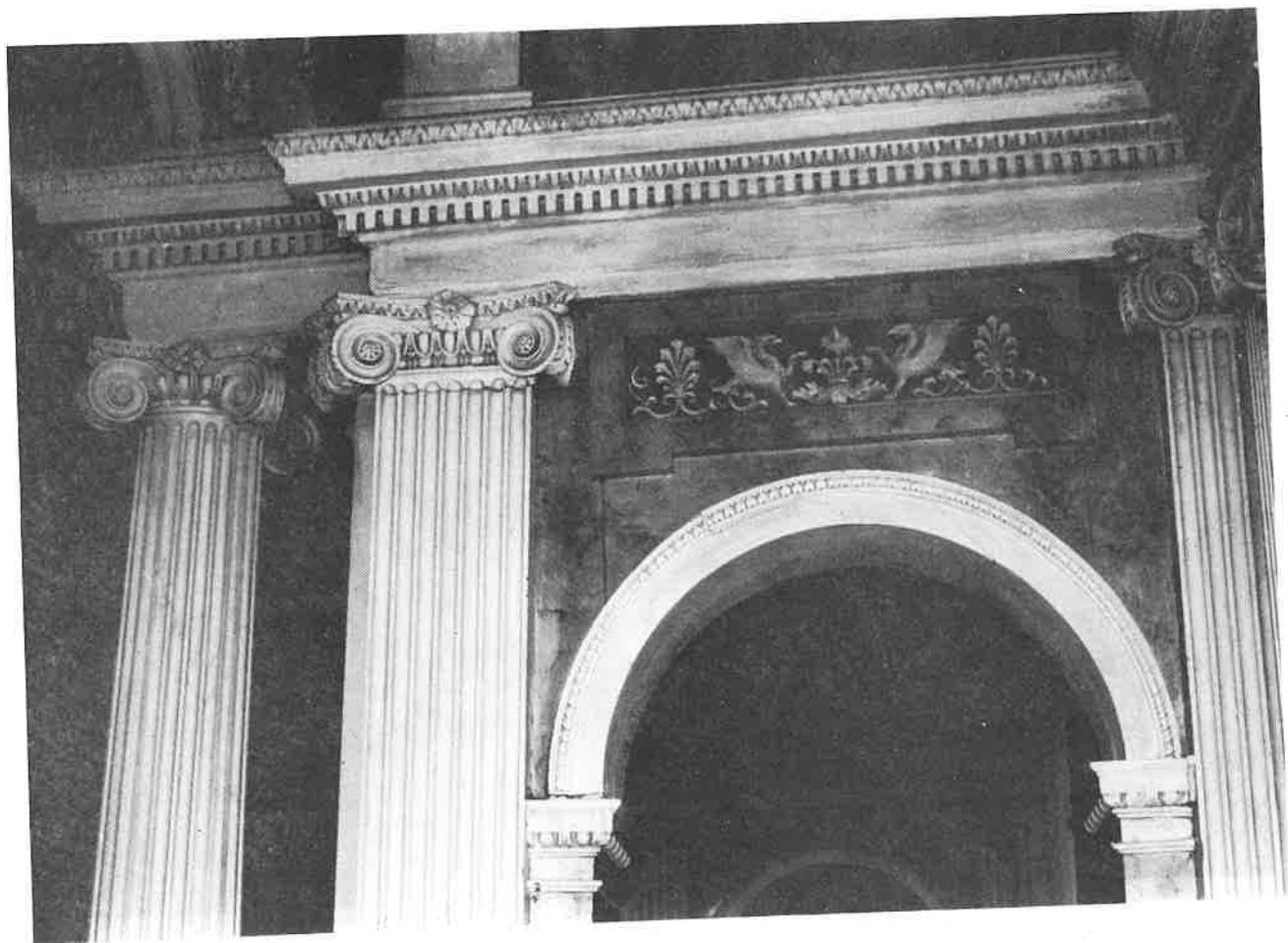
Stora pelarsalen

Fig 13.

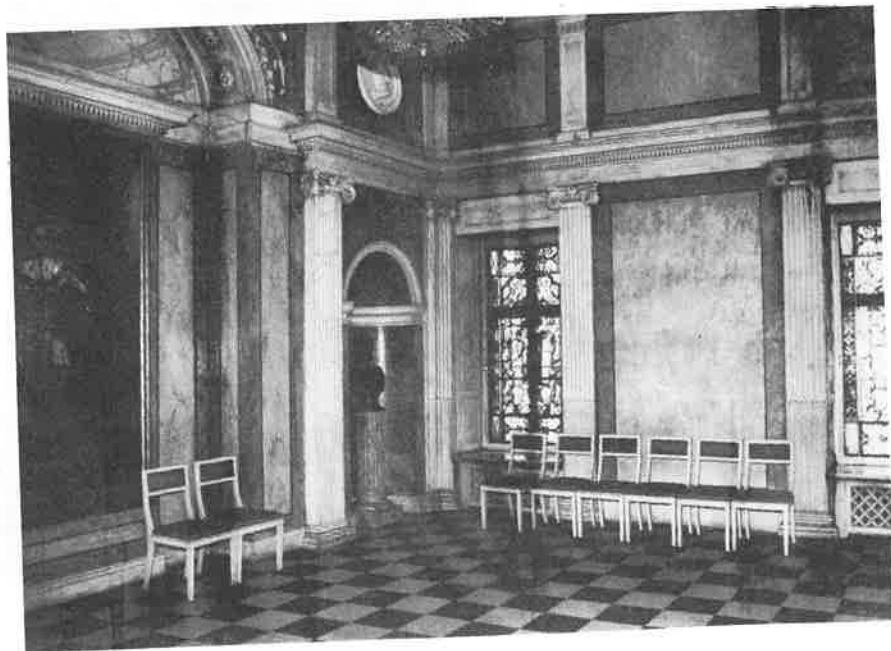

Flafondmålning i tak av Desprez i stora pelarsalen

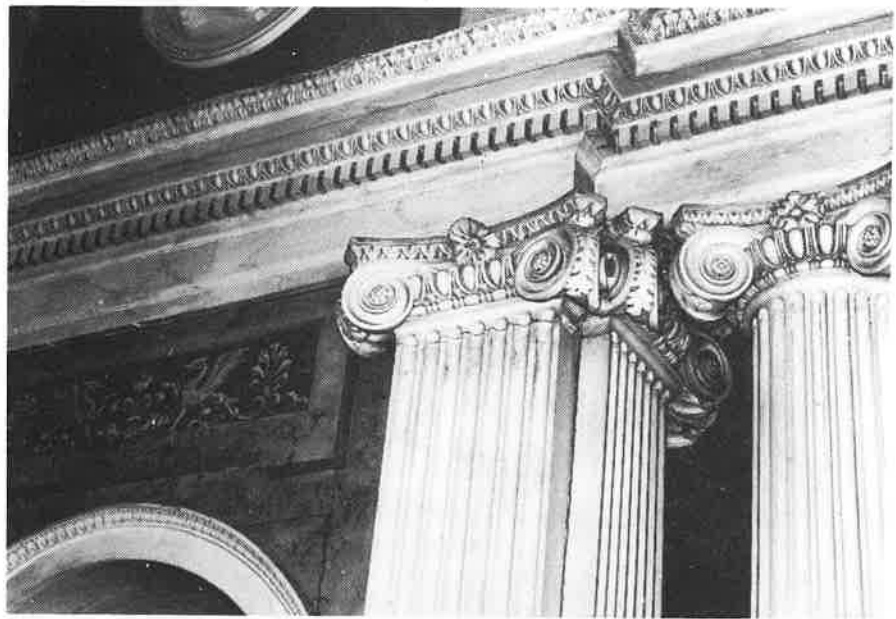
Fig 14.

Stora pelarsalen, detaljer, jonisk pilaster och kolonn.
Fig 15.

Stora pelarsalen med porträttet av Carl XIII målat av C.J.von Breda
Fig 16.

Stora pelarsalen, detalj av kapitälér.
Fig 17.

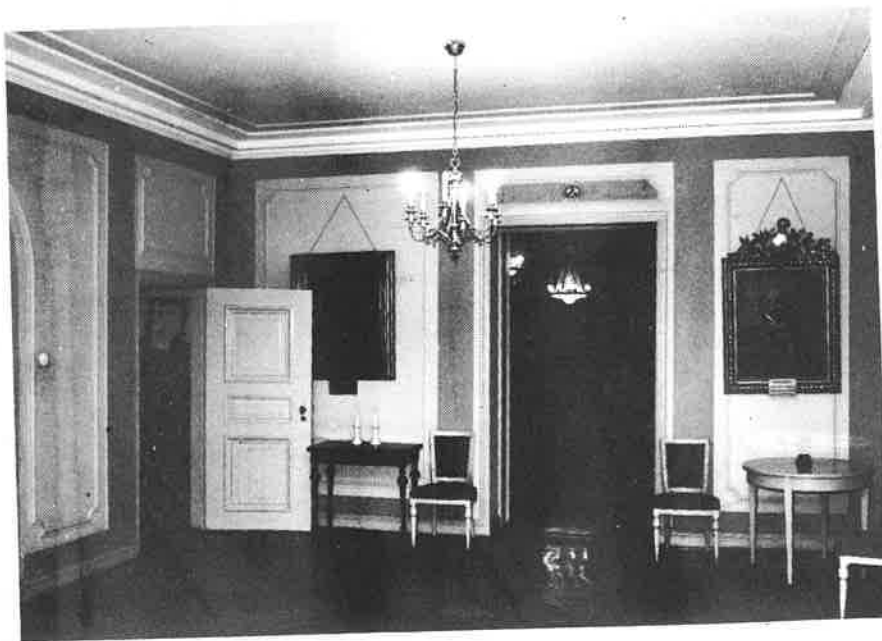

Stora pelarsalen, dörröverstycke med relief av G. Frulli.
Fig 18.

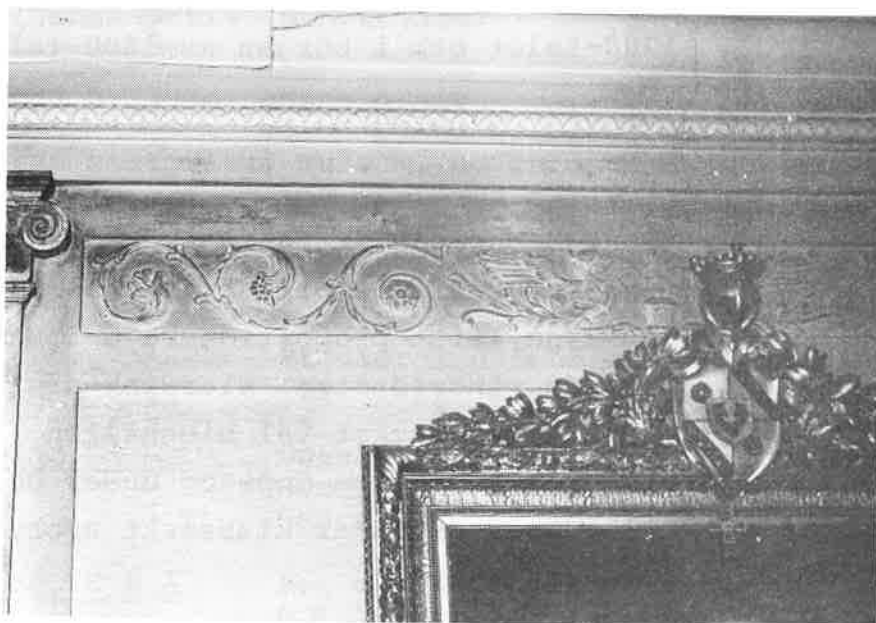
Frescomålning i rum 204

gällande ombyggnaden 1918. Fig 19.

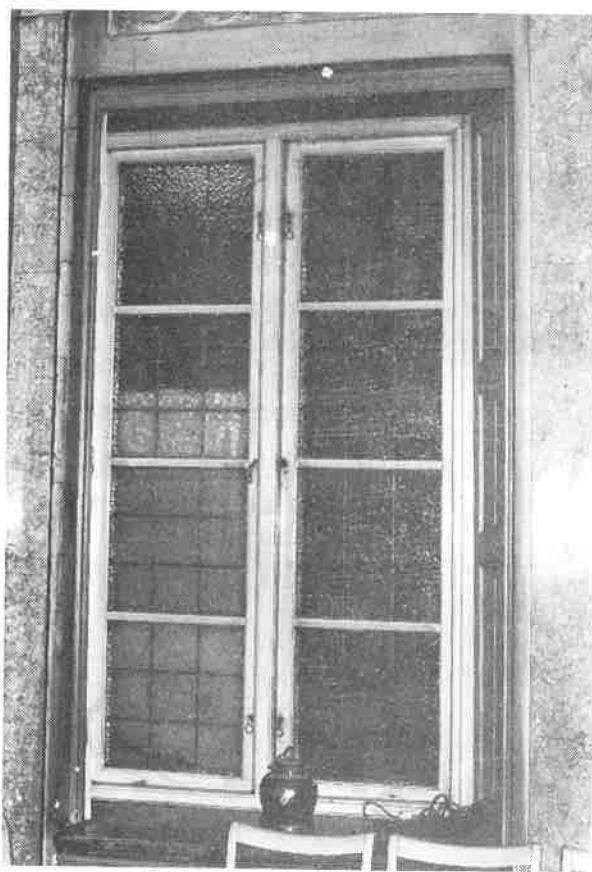

Förrum 202

Fig 20.

Rum 203. Detalj av takfris
och porträttram.
Fig 21.

Rum 203, fönster mot gården
Fig 22.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Byggnaden framstår i dag som en god representant för den nyklassiska stil som var förhärskande i slutet av 1700-talet och i början av 1800-talet.

Fasaderna

Mot S Hamngatan är fasaden, med sina höga genomgående joniska, refflade pilastrar, de båda omramade ingångsdörrarna, fint proportionerade fönster och halvcirkelformade vindsfönster, klassisk arkitrav och takgesims med attika, mycket väl bibehållen. Drottninggatan uppvisar en fasad som uppstod under den sista ombyggnaden 1918. Även denna är klassiskt uppbyggd i sin nationalromantiska stil.

Rumsindelning och planlösning

Logelokalerna har genomgått olika ombyggnadsetapper och i dag är endast pelarsalen kvar i sitt delvis ursprungliga skick. Pelarsalen är sålunda väl bevarad med sin ståtliga inredning. Takplafonden av Louis Jean Desprez, reliefer av Gioacchino Frulli samt porträttmedaljonger pryder denna sal. Även fönstren med sina nischer och luckor är tidstypiska från tidigt 1800-tal. Dessutom inrymmer odenshuset en rad andra ordenssalar, men dessa har blivit inredda i senare etapper. De utgör dock med sin speciella inredning i antik stil goda representanter för just Frimurarlogernas stilideal.

Källmaterial och litteraturförteckning

Insamling av källmaterial har begränsats och i huvudsak har följande arkiv utnyttjats:

Göteborgs byggnadsnämnds arkiv

Göteborgs historiska museum, byggnadsvårdsavdelning
och arkiv

Litteratur

<u>Baeckström, A</u>	Studier i Göteborgs Byggnadshistoria
före 1814. Diss. Stockholm 1923
<u>Cederblad, Å</u>	Göteborg. Skisserade skildringar af
Sveriges andra stad i våra dagar
jämte..... Göteborg 1884
<u>Fredberg, C R A</u>	Det gamla Göteborg. Facs.-uppl
D.II Göteborg 1977
<u>Karling, T</u>	Frimurare-Samhällets Ordenshus.
Göteborg 1918
<u>Kjellin, M</u>	Kvarteret Frimuraren i Göteborg.
Göteborg 1959
<u>Lundh, A</u>	Frimurare Barnhuset i Göteborg
1757-1957.
Göteborg 1957
<u>Lindberg, H</u>	Göta Provinsial Loge 1788-1938.
Göteborg 1938
<u>Ramm, A</u>	S:t Andreae Skottiske Logen
De förenade kronor i Göteborg
1777-1927.
Göteborg 1927
<u>Semren, P-R m fl</u>	Göteborgs och Bohus läns Stads-
hypoteksförening, 15 Kv Frimuraren
tomt nr 3 Göteborg.
Malung 1980

Tidigare sammanställda rapporter inför beslut om
byggnadsminnesförklaring:

- x 1 Gullmarsbergs säteri, Uddevalla kommun 1977
- 2 Sundsby säteri, Tjörns kommun 1978
- 3 Societetshuset Marstrand, Kungälvs kommun 1978
- 4 Rådhuset Marstrand, Kungsälvs kommun 1978
- 5 Tingshus, stall, magasin, gästgiveri, Tanums kommun 1978
- 6 Lilla Torget 3, Göteborgs kommun 1979
- 7 Lilla Torget 4, Göteborgs kommun 1979
- 8 S Hamngatan 31, Frimurarsamhällets ordenshus, Göteborgs kommun 1981
- x 9 S Hamngatan 25, Göteborgs kommun 1979
- x 10 V Hamngatan 9, Göteborgs kommun 1979
- x 11 Saluhallen Kungstorget, Göteborgs kommun 1979
- 12 Västra Gatan, Kungälvs kommun 1979
Kv Rådhuset nr 3, 7 och 11, Kv Skarpe Nord nr 6,
Kv Prästgården nr 13
- 13 Stora Torget 8, Kungälvs kommun 1979
- 14 Blå Hangaren, Torslanda, Göteborgs kommun 1979
- 15 Sjömansgatan 5 och 7, Göteborgs kommun 1980
- x 16 Västra Gatan, Kungälvs kommun 1980, Kv Rådhuset nr 12,
Kv Prästgården 4 och 11
- 17 S Hamngatan 11, Chalmerska huset, Göteborgs kommun 1980
- 18 Partille Herrgård, Partille kommun 1980
- 19 Åby Säteri, Sotenäs kommun 1980
- 20 Lysekil, Curmans villor, Societetshuset, Lysekils kommun 1980

x = ej publicerad